

ФЕНОТИПОВА МІНЛИВІСТЬ ПЛОДІВ *QUERCUS ROBUR L.* (FAGACEAE) ДЕНДРОПАРКУ «ДРУЖБА» М. МИКОЛАЄВА

Зубкова В.Р., Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Хабаров Б. Ю., Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник – канд. біол. наук, доц. **Миколайчук В. Г.**
Миколаївський національний аграрний університет

Quercus robur належить до роду *Quercus L.* родини *Fagaceae A. Br.*[1]. Серед трьох аборигенних видів роду найбільшу площу в Україні (близько 95 %) займають насадження *Q. robur* [2].

Дослідженнями ряду авторів показали, що форма жолудів доволі стійка, що підтверджує генетичну обумовленість ознаки, яка використовується селекціонерами для ідентифікації клонів [3, 4] Форма жолудів. За результатами досліджень Діденка М. М. [5] серед плодів *Q. robur* виявлені форми: бочкоподібна, овально-циліндрична, видовжено-циліндрична, зворотно-яйцеподібна, яйцеподібна, широкоовальна та циліндрична.

Рис. Фенотипова мінливість плодів різних зразків *Q. robur*, дендропарк «Дружба», м. Миколаїв, 2021 р.

В умовах дендропарку «Дружба» зростають генеративні дерева *Q. robur*, які плодоносять та мають життєздатне насіння. Серед 11 зразків плодів середня довжина плоду становить близько 26,2 мм і знаходиться в межах від $22,61 \pm 0,42$ до $31,28 \pm 0,59$ мм (зразки 7 та 2 відповідно) (рис.). Середній показник найбільшого діаметру плоду складає 13,3 мм. Індекс плодів знаходиться в межах від 1,6 до 2,5 (зразки 4 та 9 відповідно),

середній показник складає 1,97. Із зібраних зразків більшість (72,7 %) овально-циліндричні і лише 27,3 % видовжено-циліндричні. Інші форми плодів не виявлені.

Найменші показники діаметра плюски характерні для зразка 9, а найбільші – зразка 6 (11,91 та 14,94 мм відповідно), середній показник – 13,03 мм. Найменші показники висоти плюски встановлені для зразка 4, найбільші – для зразка 1 (6,22 та 9,56 мм відповідно), середній показник 7,82 мм. Індекс плюски знаходиться в межах від 1,38 (зразок 9) до 2,21 (зразок 4), середнє 1,7. Плюски за формою бувають плоским і випуклими.

Середній показник маси плоду *Q. robur* складає 3,07 г і знаходиться в межах від 1,99 г (зразок 10) до 3,87 г (зразок 3). Середня маса плюски становить 0,40 г, вона знаходиться в межах від 0,31 г (зразок 2) до 0,56 г (зразок 3). Середня загальна маса плоду складає 3,47 г, при цьому найменша маса характерна для плодів зразка 10, а найбільші – зразка 3 (2,33 та 4,43 г відповідно). Існує пряма залежність між метричними показниками та масою: для залежності між довжиною і масою знаходиться в межах від 0,5171 (зразок 11) до 0,8923 (зразок 9). Для зразка 8 характерна слабка обернена залежність, яка становить -0,5402, що, можливо, пов'язано із виповненістю плодів цього зразка. Між максимальним діаметром і масою плоду існує пряма позитивна залежність, показник якої знаходиться в межах від 0,6932 (зразок 11) до 0,9208 (зразки 4 та 6). Найменш мінливими є довжина та діаметр плодів, для яких характерні низькі показники коефіцієнта варіації (<7), в той же час маса є найбільш мінливою ознакою (>20). Середній показник коефіцієнта варіації морфометричних ознак плоду *Q. robur* має середні значення і складає 12,44 %, плюски – 14,33.

Таким чином, при інтродукції *Q. robur* в м. Миколаїв фенотипові мінливість плодів знаходиться в межах, які характерні для даного виду.

Література

1. Нечитайло В.А., Кучеренко Л.Ф. Систематика вищих рослин. Київ : Фітосоціоцентр, 2000. 47 с.
2. Гордієнко М. І., Гордієнко Н. М. Лісівничі властивості деревних рослин. Київ : Вістка, 2005. 819 с.
3. Енькова Е. И. Формовое разнообразие желудей дуба черешчатого. *Лесоводство, лесные культуры, охрана и защита леса*. 1974. Вып. 2. С. 33-46.
4. Давыдова Н. И., Кожокина А. И. Эндогенная и популяционная изменчивость дуба обыкновенного. *Лесоводство и агролесомелиорация*. Вып. 38. Киев : Урожай, 1974. С. 79-85.
5. Діденка М. М. Природне насіннєве відновлення дуба звичайного в південній частині Лівобережного Лісостепу України. Дис. на здоб. наук. ступ. канд. с.-г. наук. Харків. 2017. 171 с.